

Sesijas dokuments

A9-0341/2023

7.11.2023

ZIŅOJUMS

par ES tiesību aktu pārākuma principa īstenošanu
(2022/2143(INI))

Juridiskā komiteja
Konstitucionālo jautājumu komiteja

(Kopīgā komiteju procedūra — Reglamenta 58. pants)

Referenti: *Yana Toom, Cyrus Engerer*

SATURA RĀDĪTĀJS

	Lpp.
PASKAIDROJUMS — FAKTU UN SECINĀJUMU KOPSAVILKUMS.....	3
EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS	7
INFORMĀCIJA PAR PIENĒMŠANU ATBILDĪGAJĀ KOMITEJĀ.....	14
ATBILDĪGĀS KOMITEJAS GALĪGAIS BALSOJUMS PĒC SARAKSTA.....	15

PASKAIDROJUMS — FAKTU UN SECINĀJUMU KOPSAVILKUMS

1. Ievads

2022. gada 8. septembrī, izmantojot Reglamenta 58. pantā paredzēto apvienoto komiteju procedūru, līdzziņotājiem tika dots uzdevums sagatavot ziņojumu par ES tiesību aktu pārākuma principa īstenošanu. Kopš minēto ziņotāju iecelšanas viņi ir savākuši informāciju par šo tematu, izmantojot dažādus līdzekļus, tostarp šādus:

- 2022. gada 15. decembrī viņi piedalījās darba braucienā uz Karlsrūi (Vācija), lai apmainītos viedokļiem ar četriem tiesnešiem no Vācijas Federālās Konstitucionālās tiesas otrā Senāta. Šā darba brauciena mērķis bija apspriest Eiropas Savienības Tiesas (EST) doktrīnas par Savienības tiesību pārākumu, it īpaši pēc minētās tiesas 2020. gada 5. maija sprieduma par publiskā sektora iepirkuma programmu, interpretāciju un tās skatījumu uz attiecībām starp Eiropas un valstu tiesību sistēmām;
- 2023. gada 22.–23. maijā viņi devās faktu konstatēšanas braucienā uz Brno (Čehijas Republika), lai tiktos ar attiecīgajiem valsts konstitucionālo tiesu tiesnešiem un akadēmisko aprindu pārstāvjiem un uzklautu viņu viedokli par attiecībām starp Eiropas un valstu tiesību sistēmām un Čehijas Konstitucionālās tiesas lēmuma ietekmi uz Eiropas tiesiskās integrācijas procesu pēc EST sprieduma lietā C-399/09 *Landtová*;
- 2023. gada 28. jūnijā viņi piedalījās Politikas departamenta rīkotajā darbseminārā par ES tiesību pārākumu, kura ietvaros notika divu ekspertu uzstāšanās, kā arī jautājumu un atbilžu sesijas.

Šā īstenošanas ziņojuma un ar to saistīto aktivitāšu pamatā ir vairāki iepriekšēji Eiropas Parlamentā gadu gaitā notikuši pasākumi un debates par ES tiesību aktu pārākumu, un tas viss liecina par to, cik lielu nozīmi Parlaments piešķir minētā principa ievērošanai un šādas ievērošanas uzraudzībai.

Šādi veiktas izpētes rezultātā ir ņemti vērā turpmāk minētie apsvērumi, kas kalpo par pamatu secinājumiem un ieteikumiem, kas ir iekļauti ziņotāju iesniegtajā īstenošanas ziņojuma projektā.

2. ES tiesību aktu pārākuma princips

(a) ES Tiesas judikatūra

Pārākums ir uzskatāms par ES tiesību pamatprincipu, kas laika gaitā ir izstrādāts EST judikatūrā. Pārākuma principa attīstības pamati tika likti 1964. gada lēmumā *Costa/E.N.E.L.*, kurā pirmo reizi netieši tika minēts Savienības tiesību pārākums¹. Saskaņā ar minēto lēmumu Savienības tiesību integrācija valsts tiesībās un, vispārīgāk, Līguma noteikumi un gars neļauj dalībvalstīm vienpusējiem un vēlākiem pasākumiem piešķirt augstāku spēku par tiesību sistēmu, kurai tās ir piekritušas, pamatojoties uz savstarpējības principu. Vēl minētajā lēmumā ir teikts, ka ES tiesību izpildes spēks dažādās dalībvalstīs nevar atšķirties, jo pretējā gadījumā tiktu apdraudēti Līguma mērķi un minēto atšķirību rezultātā tiktu diskriminēti noteikti

¹ EST 1964. gada 15. jūlija spriedums lietā 6/64 *Costa/E.N.E.L.*

dalībvalstu pilsoņi.

Tādējādi EST pārākuma principa pamatojums būtībā ir balstīts uz nepieciešamību efektīvi un vienveidīgi piemērot ES tiesību aktus, kas ir uzskatāma par tiesību aktos noteiktās pilsoņu vienlīdzības pamatu. Savukārt ES tiesību piemērošanas efektivitāte un vienveidība, bez kurām Līgumā paredzētā sistēma — ar iestādēm, kas ir pilnvarotas pieņemt tiesību aktus, — darboties nevar un var tikt īstenota tikai tad, ja tā prevalē pār valsts tiesībām.

Taisot *Costa/E.N.E.L* spriedumu, EST secina, ka tiesības, kas izriet no līguma — neatkarīga tiesību avota — to īpašo un oriģinālo iezīmju dēļ nevar atcelt ar attiecīgās valsts tiesību aktu noteikumiem, lai kā tie arī nebūtu formulēti, neatņemot tām to ES tiesību iezīmes un neapšaubot pašu Savienības juridisko pamatu. Tādējādi jau no šī agrīnā sprieduma izriet, ka pārākuma princips attiecas uz jebkura veida valsts tiesību aktiem, kas nozīmē, ka EST jau no paša sākuma apstiprina pārākuma absolūto raksturu. Vēlākajos spriedumos Tiesa precizē, ka ES tiesībām ir augstāks spēks par dalībvalstu konstitūciju², un precizē, ka pretrunīgā valsts tiesību norma var būt kā normatīva, tā administratīva, kas ietver ne tikai vispārējus abstraktus noteikumus, bet arī konkrētus individuālus administratīvus lēmumus³. Citā lietā Tiesa norāda, ka pārākuma princips attiecas uz jebkuru valsts tiesību normu, kas ir pieņemta gan pirms, gan pēc Savienības tiesību normas⁴. Līdz ar to tas ir jāpiemēro visām dalībvalstu tiesībām neatkarīgi no tiesību normas vietas tiesību normu hierarhijā vai pieņemšanas brīža.

Pārākuma jēdziens nenozīmē, ka starp Savienības un valsts tiesību aktiem pastāv hierarhija. Drīzāk tas nozīmē, ka konflikta gadījumā dalībvalstīm ir pienākums nepiemērot valsts tiesību aktus, kas ir pretrunā ES tiesībām⁵. Ja ir izpildīti tiesas piemērojamības nosacījumi, valsts iestādēm ir pienākums piemērot ES tiesību normu⁶. Ja tie izpildīti nav, valsts iestādēm ir pienākums interpretēt valsts tiesību aktus saskaņā ar ES tiesību aktiem⁷.

(b) Primārie tiesību akti

Neraugoties uz šo ilglaicīgo un iedibināto judikatūru, ES tiesību pārākums Līgumos nostiprināts nav. Šā principa kodifikācija bija paredzēta Konstitucionālajā līgumā, kura I-6. pantā bija noteikts, ka Konstitūcijai un tiesību aktiem, kurus Savienības iestādes ir pieņēmušas, īstenojot Savienībai piešķirto kompetenci, ir augstāks spēks par dalībvalstu tiesību aktiem. Pēc atteikšanās no Konstitūcijas šī klauzula Lisabonas līgumā iekļauta nav. Tās vietā Lisabonas līgumu pieņēmušās starpvaldību konferences nobeiguma aktam pievienoto Deklarāciju Nr. 17 par augstāku spēku. Šajā deklarācijā Konference atgādina, ka saskaņā ar iedibināto EST judikatūru Līgumiem un tiesību aktiem, ko Savienība ir pieņēmusi, pamatojoties uz Līgumiem, ir augstāks spēks par dalībvalstu tiesību aktiem, ievērojot nosacījumus, kuri ir noteikti ar attiecīgo judikatūru. Tomēr šādām deklarācijām, kuras ir pieņēmusi starpvaldību konference, kas pārskata Līgumus, nav tāds pats juridiskais spēks kā Līgumiem un protokoliem. Neraugoties uz to, ratificējot Lisabonas līgumu un Deklarāciju Nr. 17, dalībvalstis netieši ir pieņēmušas pārākuma principu. Turklāt dalībvalstis nekad nav pārskatījušas Līgumus, lai ierobežotu ES tiesību aktu pārākumu.

² EST 1970. gada 17. decembra spriedums lietā 11/70, *Internationale Handelsgesellschaft*.

³ EST 1999. gada 29. aprīļa spriedums lietā C-224/97 *Ciola*.

⁴ EST 1978. gada 9. marta spriedums lietā 106/77 *Simmmenthal II*.

⁵ EST 1978. gada 9. marta spriedums lietā 106/77 *Simmmenthal II*.

⁶ EST 1963. gada 5. februāra spriedums lietā 26-62 *van Gend en Loos*.

⁷ EST 1984. gada 10. aprīļa spriedums lietā 14/83 *von Colson*.

Debatēs par to, vai ir lietderīgi kodificēt Savienības tiesību pārākuma principu, tiek paustas šaubas par šādas kodifikācijas efektivitāti, jo tā neatrisinātu vienu no galvenajām problēmām, kas ir šā principa problēmu pamatā, proti, problēmu, kura ir saistīta ar to, kuram ir galīgā vara lemt par to, kas ietilpst un kas neietilpst Savienības kompetences tvērumā. Tomēr ziņotāji uzskata, ka, lai nodrošinātu ES tiesību aktu pārākuma principa ievērošanu, ir būtiski mainīt tā juridisko statusu. Principa kodifikācija primārajos tiesību aktos varētu palīdzēt precizēt attiecības starp ES un valstu tiesību sistēmām un mazināt konfliktus.

3. ES tiesību aktu pārākuma princips

Tā kā pārākuma princips ir jāpiemēro valsts līmenī, ir būtiski, lai valstu iestādes un tiesas ievērotu ES tiesību aktu prioritāti. Ņemot vērā šā pamatprincipa nozīmi Savienības darbībā, tas ir plaši atzīts dalībvalstīs, un valstu konstitucionālās tiesas savā praksē pārsvarā ES tiesību pārākuma principu praksē piemēro un uzskata, ka konflikti ir ārkārtēji un mazticami. Uz to ir nepārprotami norādījušas vairākas valstu konstitucionālās tiesas. Tomēr lielākā daļa valstu konstitucionālo tiesu par ES tiesību pārākuma pamatu uzskata to konstitūciju, nevis pašu ES tiesību aktu pārāko statusu. Šādas valsts tiesas no valsts konstitucionālajiem sistēmām atvedina arī noteiktus Savienības tiesību piemērošanas ierobežojumus un uzskata, ka tās pēdējā instancē ir tās, kurām ir kontroles pilnvaras attiecībā uz pasākumiem, kas tiek veikti saskaņā ar ES tiesībām.

Šādi ierobežojumi attiecas uz pamattiesību aizsardzību, ES kompetenču ievērošanu un nacionālās konstitucionālās identitātes saglabāšanu. Jo īpaši Vācijas un Itālijas konstitucionālās tiesas jau pagājušā gadsimta septiņdesmitajos gados ir izstrādājušas šādus ierobežojumus. Līdzīga judikatūra ir iedibināta arī citās dalībvalstīs. Tomēr pēdējos gados dažas valstu konstitucionālās tiesas ES tiesību pārākumu ir apšaubījušas nopietnāk. Vācijas, Dānijas, Ungārijas, Polijas un Rumānijas augstākās tiesas ir atklāti gājušas pret EST, nepārprotami atsakoties piemērot tās nolēmumus.

Ir jāatzīmē, ka valstu konstitucionālo tiesu spriedumi, kuros ir apšaubīts Savienības tiesību pārākuma princips, atšķiras atkarībā no to konstitucionālā konteksta, argumentācijas un pierādījumiem, kā arī no praktiskām sekām, ko tie rada, nepakļaujoties Savienības tiesību sistēmai. Tomēr visi šie spriedumi rada bažas par ES tiesību aktu vienotību un EST varu. Komisija savā 2022. gada ziņojumā par tiesiskumu arī uzsver, ka daži valstu konstitucionālo tiesu pieņemtie lēmumi ir radījuši bažas par ES tiesību aktu pārākumu. Dažās no šīm lietām Komisija ir uzsākusi pārkāpuma procedūras⁸, savukārt citās lietās tā pārkāpuma procedūru uzsākusi nav — pret Čehiju *Landtová* lietā vai pret Dāniju *Ajos* lietā — vai ir slēgusi pārkāpuma procedūru, jo to apmierināja valdības paskaidrojumi, VSAIP lietā pret Vāciju, piemēram. Tomēr, ņemot vērā EST saņemto lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu kopējo skaitu, konfliktu ar valstu konstitucionālajām tiesām īpatsvars ir neliels.

4. Prejudiciālā nolēmuma tiesvedība kā sava veida dialogs

Saskaņā ar LES 19. panta 3. punkta b) apakšpunktu un LESD 267. panta pirmo daļu EST sniedz prejudiciālus nolēmumus par Līgumu interpretāciju un ES sekundāro tiesību aktu spēkā esamību un interpretāciju, kas nozīmē, ka tai šajā ziņā ir ekskluzīva kompetence. Saskaņā ar LESD 267. panta trešo daļu valsts pēdējās instances tiesām ir pienākums uzsākt

⁸ Komisijai saskaņā ar LESD 258. pantu ir tiesības vērsties EST ar pārkāpuma procedūru pret dalībvalsti, kas nav izpildījusi pienākumus, kuri izriet no pārākuma principa.

prejudiciālā nolēmuma tiesvedību, ja šāds jautājums tiek uzdots.

Prejudiciālā nolēmuma procedūra sniedz iespēju konstruktīvā veidā atrisināt konfliktus starp augstākajām tiesām. *Taricco* lietā⁹ EST apliecināja savu vēlmi mainīt savu argumentāciju otrajā prejudiciālajā nolēmumā, ko pieprasīja tā pati valsts konstitucionālā tiesa, kura bija iesniegusi pirmo lūgumu izgatavot prejudiciālu nolēmumu. Tādēļ šī lieta tiek uzskatīta par efektīva tāda dialoga piemēru, ar kura starpniecību augstākās tiesas ir panākušas vienošanos. Šajā ziņā konstitucionālie konflikti dažkārt var būt auglīgi no ES tiesību sistēmas attīstības viedokļa. Augstāko tiesu sadarbība ir uzskatāma arī par iespēju, pamatojoties uz valstu konstitucionālajiem principiem, izstrādāt kopējus konstitucionālos principus. Lai rastu kopsaucēju, būtu ļoti lietderīgi, ja augstāko tiesu tiesneši regulāri iesaistītos neoficiālā dialogā, izmantojot visus iespējamus līdzekļus, piemēram, konferences, tīklus vai apmaiņas apmeklējumus.

5. Secinājumi

Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ziņotāji uzskata, ka šajā īstenošanas ziņojumā jo īpaši būtu jāizceļ šādi secinājumi:

- EST, kas ir ekskluzīvi kompetenta attiecībā uz ES tiesību aktu galīgo interpretāciju, definē pārākuma principa tvērumu;
- pārākuma princips vienmēr ir saistošs visām dalībvalstu struktūrām, un ES tiesību aktu izpildes spēks dažādās dalībvalstīs atšķirties nedrīkst;
- lai gan dalībvalstu tiesas pārsvarā ES tiesību aktu pārākuma principu ievēro, valstu tiesas vairākās lietās ir atteikušās ievērot EST spriedumos izdarītos secinājumus;
- ir jā saglabā ES tiesību aktu efektivitāte un vienveidība, kā arī EST pilnvaras;
- Komisijai būtu cieši jāuzrauga valstu tiesu nolēmumi attiecībā uz ES tiesību aktu pārākumu un jāuzsāk pārkāpuma procedūras saskaņā ar LESD 258. pantu, reaģējot uz to valstu konstitucionālo tiesu spriedumiem, kuras šim principam nepiekrīt;
- ES tiesību pārākuma princips būtu jā nostiprina Līgumos.

⁹ EST, 2017. gada 5. decembra spriedums, *Taricco*, lieta C-42/17.

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

par ES tiesību aktu pārākuma principa īstenošanu (2022/2143(INI))

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā Līguma par Eiropas Savienību (LES) 1., 2., 4. un 19. pantu,
- ņemot vērā Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 258., 267. un 344. pantu,
- ņemot vērā 2007. gada 13. decembrī parakstīto Lisabonas līgumu pieņēmušās starpvaldību konferences nobeiguma aktam pievienoto Deklarāciju Nr. 17 par augstāku spēku¹⁰,
- ņemot vērā Eiropas Savienības Tiesas (EST) judikatūru,
- ņemot vērā 2021. gada 21. oktobra rezolūciju par tiesiskuma krīzi Polijā un ES tiesību pārākumu¹¹,
- ņemot vērā 2022. gada 19. maija rezolūciju par Komisijas 2021. gada ziņojumu par tiesiskumu¹²,
- ņemot vērā 2022. gada jūlija pētījumu “The superior of European Union law” (*Eiropas Savienības tiesību augstākais spēks*), ko ir pasūtījusi Parlamenta Juridiskā komiteja un publicējis Savienības iekšpolitikas ģenerāldirektorāts¹³,
- ņemot vērā 2021. gada 27. aprīļa pētījumu “Primacy’s Twilight? On the Legal Consequences of the Ruling of the Federal Constitutional Court of 5 May 2020 for the Primacy of EU Law” (*Pārākuma mijkrēslis? Par Federālās Konstitucionālās tiesas 2020. gada 5. maija nolēmuma ES tiesību pārākuma jautājumā juridiskajām sekām*), ko ir pasūtījusi Konstitucionālo jautājumu komiteja un publicējis Savienības iekšpolitikas ģenerāldirektorāts¹⁴,
- ņemot vērā Reglamenta 54. pantu, kā arī 1. panta 1. punkta e) apakšpunktu un 3. pielikumu Priekšsēdētāju konferences 2002. gada 12. decembra lēmumā par

¹⁰ OV C 202, 7.6.2016., 344. lpp.

¹¹ OV C 184, 5.5.2022., 154. lpp.

¹² OV C 479, 16.12.2022., 18. lpp.

¹³ Pētījums – „The primacy of European Union law” (*Eiropas Savienības tiesību pārākums*), Eiropas Parlaments, Savienības Iekšpolitikas ģenerāldirektorāts, politikas departaments C – Pilsoņu tiesības un konstitucionālie jautājumi, 2020. gada jūlijs.

¹⁴ Pētījums “Primacy’s Twilight? On the Legal Consequences of the Ruling of the Federal Constitutional Court of 5 May 2020 for the Primacy of EU Law” (*Pārākuma mijkrēslis? Par Federālās Konstitucionālās tiesas 2020. gada 5. maija nolēmuma ES tiesību pārākuma jautājumā juridiskajām sekām*), Eiropas Parlaments, politikas departaments C – Pilsoņu tiesības un konstitucionālie jautājumi, 2021. gada 27. aprīlis.

patstāvīgo ziņojumu sagatavošanas atļaujas piešķiršanas procedūru,

- ņemot vērā Juridiskās komitejas un Konstitucionālo jautājumu komitejas kopīgās apspriedes saskaņā ar Reglamenta 58. pantu,
 - ņemot vērā Juridiskās komitejas un Konstitucionālo jautājumu komitejas ziņojumu (A9-0341/2023),
- A. tā kā saskaņā ar LES 2. panta Eiropas Savienība ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības, un apkarot nabadzību, un kas ir dalībvalstīm kopējās; tā kā šādu vērtību ievērošana ir uzskatāma par pievienošanās Savienībai priekšnoteikumu un dalībvalstu pienākumu; tā kā ES tiesību aktu ievērošana nozīmē atbilstību ES primārajiem un sekundārajiem tiesību aktiem un tādējādi — arī ES tiesību pārākuma pamatprincipam; LES 4. panta 3. punkta otrajā daļā ir teikts, ka “Dalībvalstis veic visus vajadzīgos vispārējos un īpašos pasākumus, lai nodrošinātu to pienākumu izpildi, kas izriet no Līgumiem vai no Savienības iestāžu aktiem”.
- B. tā kā ES kā kopiena, kuras pamatā ir tiesiskums, ir atkarīga no tā, cik EST un dalībvalstu tiesas efektīvi un vienādi piemēro tās tiesību aktus un nodrošina to izpildi; tā kā šādu efektivitāti un vienveidību var nodrošināt tikai tad, ja ES tiesību akti prevalē pār atšķirīgiem valstu tiesību aktiem jomās, kurās ES tiesības ir piemērojamas; tā kā tādēļ pārākuma princips ir uzskatāms par ES tiesību sistēmas stūrakmeni, kas ir būtiski no ES darbības viedokļa;
- C. tā kā ES tiesību pārākuma princips ir ne tikai juridiska doktrīna, bet arī atspoguļo ES politisko un ekonomisko integrāciju; tā kā, turpinot iepriekš teikto, pārākuma princips veicina „arvien ciešākas Eiropas tautu savienības” saliedēšanu, kā tas ir paredzēts Līgumos; tā kā ES tiesību aktu pārākums ir cieši saistīts arī ar vienlīdzības likuma priekšā principu, jo tas garantē visiem ES pilsoņiem ar ES tiesību aktiem piešķirto tiesību vienlīdzīgu aizsardzību;
- D. tā kā pārākuma princips Līgumos konkrēti nostiprināts nav, bet gadu desmitiem ir attīstījies Eiropas Savienības Tiesas (EST) judikatūras ietvaros; tā kā šajā deklarācijā Nr. 17 par augstāku spēku, kas ir pievienota Lisabonas līgumam, Konference atgādina, ka saskaņā ar iedibināto EST judikatūru, Līgumiem un tiesību aktiem, kurus Savienība ir pieņēmusi, pamatojoties uz Līgumiem, ir augstāks spēks par dalībvalstu tiesību aktiem, ievērojot nosacījumus, kuri attiecīgajā judikatūrā ir izkristalizēti;
- E. tā kā kopš 1964. gada 15. jūlija sprieduma lietā C-6/64 lietā¹⁵ *Costa pret E.N.E.L.* EST ir atkārtoti apstiprinājusi, ka ES tiesību akti ir pārāki par dalībvalstu tiesību aktiem neatkarīgi no valsts tiesību aktu hierarhijas vai to pieņemšanas laika; tā kā tādēļ saskaņā ar iedibināto EST judikatūru pārākuma princips attiecas uz visām valsts tiesību aktu normām, tostarp konstitucionāla rakstura normām; tā kā saskaņā ar šo pašu judikatūru šis princips attiecas arī uz starptautiskiem nolīgumiem, kurus ir noslēgušas dalībvalstis, ja šos nolīgumus aptver ES kompetences joma;
- F. tā kā ES tiesiskā kārtība sakņojas starptautisko publisko tiesību līgumos, kuri stājas spēkā, pieņemot valstu ratifikācijas aktus; tā kā dalībvalsts teritorijā ir piemērojama gan

¹⁵ Tiesas 1964. gada 15. jūlija spriedums lietā *Costa v E.N.E.L.*, C-6/64, ECLI:EU:C:1964:66;

ES tiesību sistēma, gan katras dalībvalsts tiesību sistēma; tā kā gadījumā, ja rodas ES tiesību aktu un valsts tiesību normu kolīzija, ir vajadzīga minēto tiesību kolīziju norma; tā kā pārākuma princips ir uzskatāms par šādu kolīziju tiesību normu;

- G. tā kā pārākuma princips hierarhiju starp ES un dalībvalstu tiesību sistēmām neparedz, bet gan — prasību, lai pretrunīgu ES un valstu tiesību aktu normu gadījumā valstu iestādes un tiesas šīs valsts normas nedz piemērotu, nedz panāktu to īstenošanu, un lai valstu iestādes un tiesas interpretētu savas valsts tiesību aktus saskaņā ar ES tiesību aktiem; tā kā minēto nostāju turklāt diktē princips, ka pretrunā ES normām esošās valstu normas nedrīkst piemērot, tie ir jāatceļ vai jāgroza, lai nodrošinātu valsts tiesību aktu pilnīgu atbilstību ES tiesību aktiem;
- H. tā kā tā pastāvīgā dialoga pamatā, kas notiek starp EST un valstu konstitucionālajām vai augstākajām tiesām par ES tiesību pārākuma principa interpretāciju, ir atšķirīgās izpratnes par ES tiesību sistēmas un valstu tiesību sistēmu tvērumu, piemēram, attiecībā uz kompetenču sadalījumu starp abām un to, kurai no tām ir galīgās pilnvaras noteikt, vai attiecīgais jautājums ietilpst to pilnvaru jomā, ko dalībvalstis ir piešķirušas ES;
- I. atgādina, ka saskaņā ar LES 4. panta 2. punktu Eiropas Savienība respektē dalībvalstu nacionālo identitāti, kas ir raksturīga to politiskajām un konstitucionālajām pamatstrukturām, tostarp reģionālajām un vietējām pašvaldībām; tā kā attiecības starp ES tiesisko kārtību un valstu tiesību sistēmām ir balstītas uz kompetences piešķiršanas principu, kas ir noteikts LES 4. panta 1. punktā; tā kā ES tiesību pārākuma princips ir piemērojams tikai ES tiesību aktu tvēruma ietvaros;
- J. tā kā ļoti daudzas dalībvalstis ir piekritušas judikatūrai, kurā ir noteikts pārākuma princips; tā kā dažas valstu konstitucionālās un augstākās tiesas tomēr ir iebildušas, ka pārākuma principam ir noteikti ierobežojumi, kas galvenokārt attiecas uz ES kompetenču ievērošanu, valsts konstitucionālo identitāti un pamattiesību aizsardzības līmeni; tā kā šādu interpretāciju valstu konstitucionālajās vai augstākajās tiesās var uzskatīt par atrunām attiecībā pret pārākuma principu; tā kā viena valsts konstitucionālā tiesa ir skaidri apstrīdējusi ES tiesību pārākuma principu attiecībā uz valsts konstitucionālajām tiesībām; tā kā vairākas citas konstitucionālās vai augstākās tiesas ir netieši šo principu apstrīdējušas;
- K. tā kā gan EST, gan valstu konstitucionālajām vai augstākajām tiesām ir leģitīma loma attiecīgo tiesību sistēmu tvērumu noteikšanā; tā kā valstu tiesas un EST saskaņā ar prejudiciālā nolēmuma procedūru var iesaistīties konstruktīvā dialogā par valstu tiesību sistēmu konfliktiem ar ES tiesību sistēmu;
- L. tā kā saskaņā ar LESD 267. panta pirmo daļu EST kompetencē ir prejudiciālā nolēmuma tiesvedības ietvaros lemt par visiem jautājumiem, kas ir saistīti ar Līgumu interpretāciju un ES iestāžu, struktūru, biroju un aģentūru tiesību aktu spēkā esamību un interpretāciju; tā kā tādēļ EST ir ekskluzīva kompetence sniegt ES tiesību aktu galīgo interpretāciju;
- M. tā kā saskaņā ar LESD 267. panta trešo daļu valsts pēdējās instances tiesām ir pienākums uzsākt prejudiciālā nolēmuma tiesvedību, ja šāds jautājums tiek uzdots; tā kā pēdējās instances valstu tiesas var uzdot EST papildu prejudiciālus jautājumus, ja valsts tiesa nolēmumu konkrētajā lietā, pamatojoties uz iepriekšējo atbildi, pieņem nevar; tā kā LESD 344. pantā ir paredzēts, ka, risinot domstarpības, kas ir saistītas ar Līgumu

interpretāciju vai piemērošanu, dalībvalstis apņemas izmantot tikai tādas domstarpību izšķiršanas metodes, kādas paredz Līgumi.

- N. tā kā saskaņā ar LESD 258. pantu Komisijai kā Līgumu pareizas piemērošanas uzraudzītājai ir pilnvaras sākt pārkāpuma procedūru Eiropas Savienības Tiesā pret dalībvalsti, kas nav izpildījusi savus pienākumus saskaņā ar Līgumiem, un tā kā, ņemot vērā EST judikatūru un Lisabonas līgumam pievienoto Deklarāciju Nr. 17 par pārkāpumu, šī procedūra ir piemērojama arī tad, ja netiek pildīti pienākumi, kas izriet no pārkāpuma principa; tā kā saskaņā ar EST statūtu 40. pantu un saskaņā ar Eiropas Parlamenta Reglamenta 149. panta 4. punktu Parlaments var iejaukties, lai atbalstītu Komisiju šādās saskaņā ar LESD 258. pantu veiktās pārkāpuma procedūrās;
- O. tā kā atbilstoši LES 7. pantam Padome var nolemt apturēt dažas tiesības, kas izriet no Līgumu piemērošanas dalībvalstij, ja Eiropadome konstatē, ka attiecīgā dalībvalsts ir nopietni pārkāpusi LES 2. pantā minētās vērtības,

Galvenie secinājumi

1. atkārtoti norāda, ka, pievienojoties Eiropas Savienībai, dalībvalstis ir apņēmušās ievērot visu ES tiesību kopumu, tostarp EST judikatūru, un visas LES 2. pantā minētās ES vērtības un principus, kas tām ir kopīgi un kurus tās ir apņēmušās ievērot vienmēr; atgādina, ka tas cita starpā ietver pārkāpuma principu, kam ir izšķiroša nozīme, lai nodrošinātu ES tiesību aktu konsekventu piemērošanu visā Savienībā un garantētu ES pilsoņu vienlīdzību likuma priekšā;
2. atzīst, ka tādu pamatvērtību un principu kā cilvēktiesību, demokrātijas un tiesiskuma reāla aizsardzība ir uzskatāma par kopīgu ES tiesību sistēmas un dalībvalstu tiesību sistēmu uzdevumu, kā arī to tiesu uzdevumu, kurām šīs tiesību sistēmas ir jāinterpretē;
3. uzsver nepieciešamību nodrošināt, lai ES kopējās politikas nostādnes un mērķi tiktu reāli īstenoti visās dalībvalstīs, panākot vienlīdzīgus konkurences apstākļus un veicinot savstarpēju uzticēšanos dalībvalstu starpā;
4. atkārtoti norāda, ka, lai gan ES tiesību aktu pārkāpuma princips Līgumos nostiprināts nav, tas ir jāievēro visām dalībvalstu struktūrām vienmēr un ka tā sekas tām vienmēr ir saistošas; uzsver Lisabonas līgumam pievienotās 17. deklarācijas par pārkāpumu ietekmi;
5. atgādina, ka ES tiesību pārkāpuma princips vai starptautisko tiesību augstāka spēka princips pār valsts tiesību aktiem ir ietverts vairāku dalībvalstu konstitucionālajā kārtībā;
6. atgādina arī dzan par to, ka dalībvalstu nacionālā identitāte ir atzīta LES 4. panta 2. punktā, tostarp to konstitucionālās struktūras; atkārtoti norāda, ka praksē EST pieeja LES 4. panta 2. punktam ir balstīta uz LES 2. pantā minēto kopīgo Eiropas vērtību analīzi; tādēļ norāda, ka valstu konstitucionālās vai augstākās tiesas nekad nedrīkst izmantot atsauces uz LES 4. panta 2. punktu, lai kompromitētu kopējās Eiropas vērtības; uzsver, ka LES 4. panta 2. punkta un 5. panta piemērošana ietver valstu tiesu un EST aktīvu dialogu; atgādina, ka tikai EST drīkst definēt pārkāpuma principa tvērumu, balstoties uz ES Līgumu, piemērošanu, jo tai ir ekskluzīva kompetence veikt ES tiesību aktu galīgu interpretāciju;

7. uzsver, ka lielum lielākā daļa dalībvalstu tiesu ES tiesību aktu pārākuma principu ievēro; konstatē, ka kopš 1964. gada 15. jūlija sprieduma lietā *Costa/E.N.E.L.* salīdzinājumā ar lielo kopējo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu skaitu to lietu skaits, kurās valsts tiesa ir atteikusies ievērot prejudiciālajā nolēmumā izdarītos secinājumus, ir bijis ļoti neliels;
8. tomēr norāda uz negatīvajām sekām, ko rada jebkurš valsts konstitucionālās vai augstākās tiesas lēmums, ar kuru tiek apšaubīts pārākuma princips vai kurā tas netiek ievērots; uzsver —, ja ikviena valsts konstitucionālā vai augstākā tiesa varētu lemt par ES tiesību aktu pārākuma robežām, tiktu nopietni apdraudēta ES tiesību aktu efektivitāte un vienveidība — tieši tāpat kā līdz ar to arī visā Savienībā tiktu grautas vienlīdzīgas attieksmes pret pilsoņiem un uzņēmumiem garantijas; uzsver, ka EST spriedumu apšaubīšana, pamatojoties uz valstu konstitucionālajiem iebildumiem pret ES kompetencēm vai uz nacionālo konstitucionālo identitāti, nenosūtot lūgumu sniegt lūgumu par prejudiciālu nolēmumu par minētajiem spriedumiem, varētu apdraudēt EST kompetenci; uzskata, ka jebkuras valsts konstitucionālās vai augstākās tiesas judikatūra, kas apstrīd pārākuma principu, var mudināt arī citu dalībvalstu konstitucionālās vai augstākās tiesas apšaubīt ES tiesību aktu pārākumu;
9. atgādina par katrai dalībvalstij raksturīgo juridisko tradīciju daudzveidību; uzskata, ka šādas atšķirības ir viens no faktoriem, kas veicina EST nolēmumu apšaubīšanu no valstu konstitucionālo vai augstāko tiesu puses; uzsver, ka EST nosaka vispārīgus principus, kuru pamatā ir dalībvalstu tiesību sistēmu kopīgās konstitucionālās tradīcijas;
10. uzsver, ka valstu konstitucionālo vai augstāko tiesu un EST konstruktīvs dialogs ir veicinošs faktors no ES tiesību aktu attīstības viedokļa, jo tas var palīdzēt novērst spriedzi Eiropas un valstu tiesību sistēmu starpā jautājumā par kompetenču sadalījumu; uzsver, ka šādam dialogam būtu jābūt konstruktīvam un tas nedrīkstētu leģitimizēt EST nolēmumu neievērošanu;
11. uzskata, ka lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu procedūrai ir izšķiroša nozīme brīva un konstruktīva tiesu iestāžu dialoga veicināšanā un ka tā ir svarīgs instruments, ar kura palīdzību izšķir valstu pēdējo instanču tiesu un EST konfliktus; aicina valstu konstitucionālās un augstākās tiesas vajadzības gadījumā izmantot prejudiciālā nolēmuma lūguma procedūru; uzsver, ka, tā kā, pateicoties tai, tiek nodrošināta ES tiesību vienveidīga interpretācija, tā ir uzskatāma par ES tiesību sistēmas konsekvences un autonomijas priekšnoteikumu; atgādina par to, ka atsevišķās lietās EST jau ir apliecinājusi savu vēlmi mainīt savu argumentāciju otrajā prejudiciālajā nolēmumā, kuru sniegt ir lūgusi tā pati valsts konstitucionālā tiesa, kura bija iesniegusi pirmo lūgumu par prejudiciālu nolēmumu, kas pierāda to, ka šī procedūra ir uzskatāma par iespēju tiesām praksē īstenot dialogu. pauž viedokli, ka atsevišķu valstu konstitucionālo vai augstāko tiesu konflikti ar EST varētu liecināt par dialoga trūkumu tiesvedības laikā;
12. atzinīgi vērtē tādas likumdošanas procedūras uzsākšanu, kuras mērķis ir grozīt Protokolu Nr. 3 par EST statūtiem; uzskata, ka, labāk līdzsvarojot darba sadalījumu starp Tiesu un Vispārējo tiesu, būtu jārada iespēja ES un dalībvalstu tiesām un tribunāliem īstenot intensīvāku tiesu iestāžu dialogu, kura ietvaros tās varētu atrisināt pastāvošo spriedzi, ko izraisa ES tiesību pārākuma princips;
13. atzinīgi vērtē visus pastāvošos neformālos mehānismus, ar kuru starpniecību var

stiprināt valstu konstitucionālo tiesu vai augstāko tiesu un EST dialogu, piemēram, Tiesnešu sēdi, kurā sanāk kopā EST priekšsēdētājs un valstu konstitucionālo un augstāko tiesu priekšsēdētāji, un — 2017. gadā pēc viņu iniciatīvas izveidotās ES platformas Tiesiskās sadarbības tīklu;

14. uzsver, ka lēmumu pieņemšanas pārredzamība kā demokrātijas princips attiecas arī uz tiesu iestādēm un veicina sabiedrības uzticēšanos tiesas procesam; uzskata, ka publiska piekļuve tiesas dokumentiem, lietas materiāliem un ierakstiem veicina tiesu iestāžu pārredzamību un pārskatatbildību dalībvalstīs un ES līmenī;

Ieteikumi

15. uzsver, ka dalībvalstu izpildvaras un likumdošanas struktūras arī ir atbildīgas par to, lai to attiecīgā dalībvalsts ievērotu ES tiesības; šajā sakarībā uzsver, ka izpildiestādēm un likumdevējām iestādēm būtu jāveic pasākumi, ar kuriem groza vai atsauc tiesību aktus, attiecībā uz kuriem tiek konstatēts, ka tie ir pretrunā ES tiesībām;
16. konstatē, ka ES tiesību aktu un EST judikatūras pienācīga īstenošana ir būtiska, lai ievērotu ES tiesību pārākuma principu; tādēļ aicina Komisiju kā Līgumu pareizas piemērošanas uzraudzītāju balstīties uz gada ziņojumu par ES tiesību aktu piemērošanas uzraudzību, ieviešot analīzi par pašreizējo stāvokli ES Tiesas judikatūras īstenošanā, tostarp rezultātu apkopojumu par EST spriedumu izpildi dalībvalstīs; aicina Komisiju uzsākt arī atbilstīgas procedūras pret dalībvalstīm, kas ES tiesību aktus neīsteno, tostarp pārkāpuma procedūras;
17. atgādina par Komisijas kā Līgumu uzraudzītājas pienākumu cieši uzraudzīt valstu tiesu nolēmumus attiecībā uz ES tiesību aktu pārākumu un informēt Parlamentu par visām darbībām, kas ir veiktas, reaģējot uz to; aicina Komisiju sniegt Parlamentam pilnīgu informāciju par visiem iespējamiem konfliktiem, ņemot vērā tās atbildību, kas ir noteikta Līgumos;
18. aicina Komisiju, atbildot uz valstu konstitucionālo un augstāko tiesu spriedumiem, ar kuriem tiek apšaubīts pārākuma princips, kā rezultātā tiek pārkāptas ES tiesības, saskaņā ar LESD 258. pantu sākt pārkāpuma procedūras, ja citas dialoga formas izrādās neefektīvas; turklāt ierosina uzlabot pārkāpuma procedūru efektivitāti;
19. stingri iesaka EST un valstu konstitucionālajām vai augstākajām tiesām iesaistīties regulārā neformālā dialogā, kas būtu īstenojams līdztekus tiesu līdzekļiem — prejudiciāla nolēmuma sniegšanai; šajā nolūkā mudina izveidot forumu, kurā šīs tiesas varētu tikties savstarpējas sadarbības garā nolūkā veicināt ES tiesību aktu interpretācijas saskaņošanu visās tiesu sistēmās; mudina atsevišķas dalībvalstis un Komisiju atbalstīt šos centienus; mudina Eiropas Savienībā esošās akadēmiskās iestādes un juridiskās struktūras savās mācību programmās iekļaut visaptverošus kursus par pārākuma principu, lai turpmāk praktizējošo juristu un politikas veidotāju vidū veicinātu šā dibinošā principa dziļāku izpratni un bijību pret to;
20. uzsver, ka auglīga dialoga un ES tiesību pārākuma principa pareizas īstenošanas priekšnoteikums ir pienācīga spēju veidošana; tādēļ prasa izmantot ES programmu, kas dalībvalstu tiesu sistēmām, tostarp tiesnešiem, tautas tiesnešiem, advokātiem, prokuroriem un publiskā sektora darbiniekiem, kā arī politikas darinātājiem gan valstu, gan ES līmenī piedāvātu vērīgu apmācību, kas veicinātu labāku izpratni par ES

tiesību aktu pārākumu, ES tiesisko kārtību kopumā un ES tiesību aktu un ES Tiesas judikatūras nepareizas īstenošanas sekām;

21. konstatē, ka dažos gadījumos valstu konstitucionālo vai augstāko tiesu iebildumi pret EST nolēmumiem ir saistīti ar pamattiesību aizsardzību, jo īpaši gadījumos, kad valstu tiesas interpretē ES tiesību aktos noteiktās pamattiesības kā mazāk aizsargājošas nekā pamattiesības, kas ir noteiktas valsts konstitūcijā; uzskata, ka Savienības pievienošanās Eiropas Cilvēktiesību konvencijai varētu samazināt konfliktu iespējamību šajā jomā, jo tiktu ieviestas papildu garantijas, kas aizsargātu ES pilsoņu un iedzīvotāju pamattiesības, un nodrošināti cilvēktiesību piespiedu īstenošanas papildu mehānismi, proti, iespējas iesniegt sūdzību Eiropas Cilvēktiesību tiesā par cilvēktiesību pārkāpumu, kuru saturētu kāds ES iestādes vai dalībvalsts akts, ar kuru īsteno ES tiesību aktus, un kas būtu minētās tiesas kompetencē; aicina Komisiju un dalībvalstis nodrošināt šā pievienošanās procesa ātru pabeigšanu;
 22. konstatē, ka dalībvalstis, attiecībā uz kurām ir veikta 7. panta procedūra, jo tās sistemātiski apdraud tiesiskumu, politisku iemeslu dēļ ir stratēģiski apšaubījušas ES tiesību pārākuma principu; uzskata, ka šādi gadījumi, kad tiek sistēmiski grauts tiesiskums, apdraud attiecīgās dalībvalsts tiesisko kārtību un dalībvalstu lojālu sadarbību, kā arī, ka tie nozīmē, ka šī dalībvalsts nepilda savas Līgumā noteiktās saistības; atkārtoti aicina Komisiju pilnībā izmantot visus pieejamos instrumentus, ar kuriem novērš pašreizējos un iespējamus LES 2. pantā noteikto vērtību pārkāpumus; uzsver Parlamenta apņemšanos sākt LES 7. pantā minēto procedūru gadījumos, kad pastāv nepārprotams risks, ka kāda dalībvalsts varētu nopietni pārkāpt ES vērtības, un atkārtoti aicina Padomi veikt konkrētus un nopietnus centienus virzīt tālāk visas saskaņā ar 7. pantu ierosinātās procedūras;
 23. konstatē, ka vairākas kandidātvalstis pašlaik gatavojas pievienoties ES; šajā sakarībā atzinīgi vērtē to, ka pievienošanās process ietver spēju veidošanu attiecībā uz ES tiesisko kārtību un ES tiesību aktu piemērošanu; ierosina iedibināt EST un kandidātvalstu konstitucionālo vai augstāko tiesu regulāru strukturētu dialogu;
 24. iesaka Līgumu pārskatīšanas gadījumā pārākuma principu iestrādāt Līgumā kā nepārprotamu normu; atgādina, ka ES tiesību augstākais spēks bija “melns uz balta” paredzēts Līgumā par konstitūciju Eiropai; pauž nožēlu par to, ka šī pārākuma klauzula Lisabonas līgumā iekļauta netika;
- o
- o o
25. uzdod priekšsēdētājam šo rezolūciju nosūtīt Padomei un Komisijai.

INFORMĀCIJA PAR PIŅEMŠANU ATBILDĪGAJĀ KOMITEJĀ

58. pants – kopīgā komiteju procedūra Datums, kad paziņoja plenārsēdē	15.9.2022
Pieņemšanas datums	24.10.2023
Galīgais balsojums	+: 30 -: 9 0: 0
Komitejas locekļi, kas bija klāt galīgajā balsošanā	Gabriele Bischoff, Damian Boeselager, Patrick Breyer, Włodzimierz Cimoszewicz, Ana Collado Jiménez, Gwendoline Delbos-Corfield, Salvatore De Meo, Geoffroy Didier, Daniel Freund, Ibán García Del Blanco, Charles Goerens, Brice Hortefeux, Gilles Lebreton, Maria-Manuel Leitão-Marques, Jaak Madison, Max Orville, Sabrina Pignedoli, Giuliano Pisapia, Jiří Pospíšil, Paulo Rangel, Antonio Maria Rinaldi, Franco Roberti, Domènec Ruiz Devesa, Helmut Scholz, Pedro Silva Pereira, Sven Simon, Raffaele Stancanelli, Adrián Vázquez Lázara, Axel Voss, Marion Walsmann, Rainer Wieland, Tiemo Wölken, Javier Zarzalejos
Aizstājēji, kas bija klāt galīgajā balsošanā	Alessandra Basso, Vladimír Bilčík, Cyrus Engerer, Alin Mituța, Kosma Złotowski
Aizstājēji (209. panta 7. punkts), kas bija klāt galīgajā balsošanā	Anne-Sophie Pelletier

ATBILDĪGĀS KOMITEJAS GALĪGAIS BALSOJUMS PĒC SARAKSTA

30	+
NI	Sabrina Pignedoli
PPE	Vladimír Bilčík, Ana Collado Jiménez, Salvatore De Meo, Jiří Pospíšil, Paulo Rangel, Sven Simon, Axel Voss, Marion Walsmann, Rainer Wieland, Javier Zarzalejos
Renew	Charles Goerens, Alin Mituța, Max Orville, Adrián Vázquez Lázara
S&D	Gabriele Bischoff, Włodzimierz Cimoszewicz, Cyrus Engerer, Ibán García Del Blanco, Maria-Manuel Leitão-Marques, Giuliano Pisapia, Franco Roberti, Domènec Ruiz Devesa, Pedro Silva Pereira, Tiemo Wölken
The Left	Helmut Scholz
Verts/ALE	Damian Boeselager, Patrick Breyer, Gwendoline Delbos-Corfield, Daniel Freund

9	-
ECR	Raffaele Stancanelli, Kosma Złotowski
ID	Alessandra Basso, Gilles Lebreton, Jaak Madison, Antonio Maria Rinaldi
PPE	Geoffroy Didier, Brice Hortefeux
The Left	Anne-Sophie Pelletier

0	0

Izmantoto apzīmējumu skaidrojums:

+ : par

- : pret

0 : atturas